
SOBRE ALGUNS PARTICIPIS ACTIUS AMB VERBS DE MOVIMENT*

ON SOME ACTIVE PARTICIPLES WITH MOTION VERBS

ISABEL CRESPI

Universitat Autònoma de Barcelona

isabel.crespi@uab.cat

Resum: L'objectiu d'aquest estudi és analitzar les estructures formades a partir de la combinació d'un participi amb un verb de moviment, en casos com *venir plorat de casa*. L'interès d'aquestes dades rau en el fet que els participis que descrivim no són actius (*plorat, tossit*), però adquireixen una lectura activa en combinar-se amb verbs de desplaçament (*venir, sortir, arribar*). Al llarg de l'article recopilem i descrivim les dades que segueixen aquesta configuració i mirem d'esbossar alguns apunts per a una possible anàlisi formal. D'una banda, seguint la proposta d'Armstrong (2017), defensem que verbs com *plorar* o *tossir* permeten la formació d'un participi actiu resultatiu perquè tenen un objecte implícit. Considerem que aquest participi actiu és un predicatiu secundari obligatori seleccionat pel verb principal. Concretament, el participi projecta una oració reduïda que és una clàusula absoluta, per la qual cosa denota un acció finalitzada i anterior a la del verb principal. D'altra banda, proposem que el verb principal és un verb de moviment que projecta una estructura inergativa, i no inacusativa, la qual cosa implica una interpretació agentiva del subjecte.

Paraules clau: participis actius, verbs inergatius, verbs de moviment, objecte cognat, oració reduïda, construcció absoluta.

(*) Aquest article s'ha elaborat en el marc d'una beca predoctoral del Programa de Formació de Professorat Universitari (FPU) del Ministeri d'Educació del Govern d'Espanya, i ha comptat també amb el suport econòmic de la Generalitat de Catalunya (2017SGR634) i del Ministeri d'Economia i Competitivitat (FFI2017-87140-C4-1-P). Voldria agrair a Gemma Rigau la seva inestimable ajuda tant en la recopilació de dades com en la discussió d'aquest estudi. També m'agradaria donar les gràcies als revisors anònims pels seus comentaris i suggeriments, que han ajudat a millorar aquest article considerablement. No cal dir que qualsevol error és responsabilitat meva.

Abstract: The aim of this study is to analyse the structures containing a participle combined with a motion verb, in cases such as *venir plorat de casa* (lit. ‘to come cried from home’ / intend. ‘to come after crying at home’). The interest of these data lies in the fact that the participles involved here are not active (*plorat* ‘cried’, *tossit* ‘coughed’), but they acquire an active reading when combined with verbs of movement (*venir* ‘come’, *arribar* ‘to arrive’). In this paper, we compile and describe the data that patterns this configuration and we propose some ideas for a possible formal analysis. Firstly, following Armstrong (2017), we propose that verbs such as ‘cry’ allow the formation of an active participle because they have an implicit object. We consider this active participle to be a secondary predicate selected by the verb. In particular, the participle projects a small clause which is an absolute construction, therefore it expresses an action which is finished and previous to the action of the main verb. Secondly, we propose that the main verb is an inherently directed motion verb that projects an unergative structure, and not an unaccusative one, what triggers an agentive interpretation of the subject.

Key words: active participles, unergative verbs, motion verbs, cognate objects, small clause, absolute constructions.

1. INTRODUCCIÓ

En les llengües romàniques es poden diferenciar dos tipus de participis adjectivals pel que fa a la seva interpretació: els que tenen una interpretació passiva (1a) i els que tenen una interpretació activa (1b) (Borgonovo 1999; Di Tullio 2008, Armstrong 2017).

- (1) a. La cinquena dona *assassinada*
b. Els joves *beguts*

En aquest sentit, els participis amb interpretació activa s’han anomenat participis actius¹ (Borgonovo 1999; Pena 2005, Di Tullio 2008; Felú 2008). La característica

1. Noteu que el terme de «participi actiu» que aquí fem servir no es correspon amb el concepte de «participi actiu» del llatí. En aquesta llengua els participis actius eren els participis de present (acabat en *-ns, -ntis*) i de futur (acabat en *-urus, -ura, -urum*) i, en ambdós casos, el subjecte del participi no era el Tema, sinó l’Agent del verb:

- (1) *Ridens respondit* (participi de present)
‘Va respondre rient’
(2) *Ave Caesar, morituri te salutant* (participi de futur)
‘Ave Cèsar, els qui moriran et saluden’

principal d'aquests participis és que modifiquen l'argument extern del verb de què deriven, i no l'argument intern. Així, mentre que una dona *assassinada* és una dona que *ha estat* assassinada, en canvi, els joves *beguts* són joves que *han* begut. En algunes ocasions, el mateix participi pot tenir les dues interpretacions, l'activa i la passiva, segons el context. Així, si interpretem el participi de (2) com a passiu, entenem que hi ha molta gent que llegeix els llibres de Jaume Cabré; en canvi, si interpretem el participi com a actiu, entenem que Jaume Cabré és un autor que ha llegit molts llibres.

- (2) Jaume Cabré és un autor molt *llegit*

Precisament perquè es prediquen de l'argument extern del verb, els participis actius es formen a partir de verbs inergatius (*suat, presumit*) i de verbs transitius que puguin ser usats intransitivament (*begut, llegit*). Com assenyala Borgonovo (1999: 282), alguns autors inclouen entre els participis actius els participis de verbs inacusatius com ara *nascut* o *mort*, perquè «la interpretación de participios como *nacido* y *presumido* no es pasiva, ya que el participio se predica del sujeto activo del verbo». Ara bé, tampoc podem dir que el subjecte d'aquests verbs sigui un Agent, ja que, per definició, un verb inacusatiu no té Agent. Sense aprofundir més en el debat, adoptem la consideració d'Andrés Bello (1847: 170), que va anomenar els participis de verbs inacusatius «participis deponents» ja que, sense tenir un subjecte agentiu, expressen una acció activa.

El que és curiós, però, és que hi ha moltes restriccions pel que fa a la creació dels participis actius, ja que, com podem veure en el contrast entre les oracions de (3) i (4), no qualsevol verb transitiu o inergatiu en permet la formació.

- (3) a. El meu marit és un home molt *llegit*
b. La Maria està tota *suada*
- (4) a. *El meu marit és un home molt *dibuixat* (en el sentit: 'que dibuixa molt')
b. *La Maria està (ben) *riguda*

De fet, de moment encara no hi ha cap autor que hagi pogut explicar quin és el tret que fa que un verb permeti la creació d'un participi actiu i un altre verb no. Borgonovo (1999: 303) ho expressa de manera clara: «En cuanto a la [...] pregunta

El participi actiu de futur ja no existeix en català i, pel que fa al participi actiu de present, també ha desaparegut en el català contemporani, a excepció, com afirma Bosch (2018), del dialecte rossellonès, que encara el manté: *una persona reconeixent* (que reconeix i agraeix allò que han fet per ella), *una caixa pesant* (que pesa), *un llibre plaent* (que plau), etc. Com apunta l'IEC (2016 : §15.7.2), els participis de present van deixar una sèrie de formes que avui són, bàsicament, adjectius (*agonitzant, aspirant, semblant*) i noms (*cantant, creient, estudiant*).

¿es posible predecir qué verbos forman participios sin externalización?, la respuesta es no, dado el carácter irregular, no productivo y lexicalizante de dicha formación». Per tant, de moment, no hi ha un criteri clar per a definir quins verbs transitius i inergatius permeten la formació d'un participi actiu. El que és interessant és que hi ha un conjunt de verbs inergatius el participi dels quals pot funcionar algunes vegades com a actiu, i altres vegades no. És el cas, per exemple, del participi *plorat*. D'entrada, diríem que no es tracta d'un participi actiu, ja que no pot tenir funció de modificador nominal (5a) ni pot ser el predicat d'una estructura copulativa (5b), que són els contextos d'aparició típics dels participis actius (vg. § 2.1.).

- (5) a. *Un infant *plorat*
b. *L'infant està (ben) *plorat*

Ara bé, tant en català com en castellà, trobem estructures com les de (6), en què el participi *plorat* rep una lectura activa.

- (6) a. Al periodisme s'hi ha de *venir plorat*, i no soc partidari de comunicar en els articles els meus sentiments (<lavanguardia.com>, 02.10.2017)
b. «Hay que *venir llorado* de casa si se dedica a la política», recomendó la lideresa del PP a la alcaldesa de Madrid (<Publico.es>, 20.04.2017)

En aquestes construccions, un participi que, d'entrada, no és actiu, s'interpreta activament, ja que *venir plorat* no vol dir «venir després d'haver estat plorat (per algú)», sinó «venir després d'haver dut a terme l'acció de plorar». Per tant, sembla que un participi com *plorat* adquireix una lectura activa en combinació amb un verb de moviment. L'objectiu d'aquest estudi és descriure les construccions <V moviment + participi actiu>, identificar quines són les propietats generals d'aquestes estructures i esbossar alguns apunts per a una possible anàlisi formal. En aquest sentit, la nostra hipòtesi de partida és que (i) el verb principal és un verb agentiu que selecciona un complement predicatiu obligatori, i (ii) el participi prové d'un verb inergatiu amb un objecte implícit, la qual cosa, seguint la proposta d'Armstrong (2017) explica que pugui formar un participi actiu resultatiu.

En la secció §2 descrivim les propietats sintàctiques dels participis actius i repassem la classificació d'Armstrong (2017). A continuació, analitzem les propietats de les construccions <V moviment + participi actiu>: en la secció §3 revisem els verbs inergatius el participi dels quals adquireix lectura activa quan es troba en aquesta estructura, en la secció §4 analitzem la formació i la caracterització sintàctica del participi i en la §5 revisem les propietats del verb de moviment. En la secció

§ 6 presentem alguns apunts per a l'anàlisi formal. Finalment, la secció § 7 conclou l'article.

2. ELS PARTICIPIS ACTIUS

Pérez Saldanya i Rigau (2018) noten, com ja havia assenyalat abans Joan Solà (en algunes notes personals), que en català podem trobar exemples de participis actius en casos com *viatjat* o *llegit*.

- (7) a. Un home *viatjat*
b. Una dona molt *llegida*

Com hem indicat en la introducció i com reflecteixen els exemples de (7), el participi fa la funció d'un adjectiu. En aquest sentit, és interessant notar que un participi actiu sol expressar un significat lleugerament diferent del significat original del verb base, perquè hi afegeix alguna noció addicional, com ara l'habitualitat o la manera de realitzar l'acció. En altres paraules, els participis actius sovint experimenten un procés de lexicalització que allunya el seu significat del significat del verb base (Di Tullio 2008: 117). Així, per exemple, *un home viatjat* és el que ha fet molts viatges, especialment a destinacions llunyanes (Di Tullio 2008: 118), i una *dona llegida* és una dona que ha llegit molts llibres, sovint d'un àmbit científic o literari determinat (Armstrong 2017: 7).

2.1 SINTAXI DELS PARTICIPIS ACTIUS

Pel que fa a la sintaxi dels participis actius, alguns autors han descrit una sèrie de diagnòstics que permeten il·lustrar el comportament canònic d'aquests elements (Borgonovo 1999; Pena 2005; Di Tullio 2008; Felú 2008; Armstrong 2017). Bàsicament, són els mateixos criteris que es fan servir per determinar si un participi és adjectival. Ara bé, de seguida es veu que la interpretació que reben aquests participis adjectivals és activa. De la llista de diagnòstics que presentem a continuació, els dos primers (el participi com a predicat en una oració copulativa i el participi com a modificador nominal) són els més utilitzats per determinar si un participi pot funcionar com a participi adjectival amb lectura activa.

(i) El participi pot ser l'atribut d'una clàusula copulativa amb *ser* o *estar* (segons si expressa una propietat o un estat, vg. § 2.2.), així com amb altres verbs quasicopulatiu (IEC 2016: § 22.2), com ara *semblar*:

- (8) a. El Joan *és* molt presumit
 b. El Joan *està* begut
 c. El Joan *sembla* {presumit/begut}

(ii) Pot aparèixer dins del sintagma nominal, en funció de modificador del nom (Borgonovo 1999):

- (9) a. Un *noi presumit*
 b. Un *adolescent begut*

(iii) El participi es pot graduar:

- (10) a. El Joan *és* {*molt / bastant / una mica*} presumit
 b. El Joan *està* {*molt / bastant / una mica*} begut

(iv) Per tant, també permet l'adjunció de sufixos superlatius (Borgonovo 1999):

- (11) a. El Joan *és presumidíssim*
 b. La Maria *està begudíssima*

2.2 TIPUS DE PARTICIPIS ACTIUS

Armstrong (2017) distingeix tres tipus de participis actius en castellà: els resultatius, els perfectius habituals i els que expressen propietats de tendència (*tend-to-properties*).

- (12) a. Estamos bien comidos / Juan *está* bebido (resultatiu)
 b. La profesora es muy leída / El correspondiente es muy viajado (perfectiu habitual)
 c. Juana es confiada / Pedro es presumido (propietat de tendència)

Els participis resultatius expressen l'estat resultant de l'esdeveniment descrit pel verb. Així, una persona es troba en l'estat de *beguda* o *fumada* perquè ha dut a terme l'acció de beure o fumar alguna cosa (normalment, ens referim a l'acció de beure alcohol i de fumar porros, respectivament). Els perfectius habituals descriuen una propietat que s'ha aconseguit a partir de realitzar una determinada acció moltes vegades, és a

dir, de manera habitual; un exemple serien els casos de *llegit* i *viatjat*. Finalment, els de propietats de tendència expressen propietats que el subjecte adquireix per tenir la tendència de fer una determinada acció. Una *persona confiada* és una persona que tendeix a confiar fàcilment en els altres i una *persona presumida* és algú que tendeix a presumir sovint.

Seguint Carlson (1977) i Kratzer (1995), els participis actius resultatius expressen estats i formen predicats d'estadi (*stage-level predicates*), mentre que els participis perfectius habituals i els de propietat de tendència expressen propietats i formen predicats d'individu (*individual-level predicates*), la qual cosa explica que els primers es combinin amb *estar* en les oracions copulatives, i els segons amb *ser*. De fet, si ens ho mirem bé, tot i que Armstrong distingeix els participis perfectius habituals dels de propietat de tendència, en realitat els podríem ajuntar en un mateix grup, ja que els dos expressen la mateixa modificació: el subjecte adquireix una propietat a partir de fer o repetir una mateixa acció de manera habitual. Ara bé, de la classificació que proposa Armstrong, ens interessen els participis que ell anomena «resultatius», ja que, com veurem, els participis actius que descrivim encaixen en aquest grup (vg. § 4.1).

3. PARTICIPIS QUE ADQUIREIXEN LECTURA ACTIVA EN COMBINACIÓ AMB VERBS DE MOVIMENT

A continuació presentem les dades compilades fins ara en què un participi, sense ser actiu, adquireix una lectura activa en l'estructura <V moviment + participi actiu>.

3.1 ELS MÉS HABITUALS: *PLORAR*, *PIXAR*, *CAGAR* I *TOSSIR*

A més de les oracions amb el participi *plorat*, hi ha exemples semblants amb el participi d'altres verbs inergatius, tant en català com en castellà. D'entrada, podem trobar estructures idèntiques amb el participi *tossit*.

- (13) a. Potser m'equivoco, però preferiu un espectador que tussi a un que obri un caramel?
 O es *ve tossit* de casa? (Twitter)
 b. «Al teatro se *viene tosido*» exigía el legendario Alberto Closas (Google)

Noteu que, com passava amb *plorat*, no podríem dir **Un nen molt tossit* o **Ja estic tossit*, de manera que el participi no es comporta com un participi actiu, però, en

canvi, en oracions com les de (13), sí que rep una lectura activa. També hi ha estructures similars amb els participis *pixat* i *cagat*, utilitzats especialment en dites populars.

- (14) a. «De casa s'ha de *venir pixat i cagat*». Sàvia sentència, però no sempre fàcil de complir (*Revista de Girona*, per A. Soler 2009)
b. Al Campionat del món es *ve cagat i pixat* de casa (<<http://el7.blog.cat/>>, 08.10.2006)

El castellà ofereix exemples idèntics:

- (15) a. Spicer Ayra Cardan no permite usar los baños a los camioneros «aquí hay que *venir meado y cagado*» (<ForoTransporteProfesiona.es>, 07.09.2018)
b. Eso sí, hay que *venir meado y cagado* de casa porque tiene los servicios más sucios de todo Badajoz (comentari llegit a <TripAdvisor.com>, 15.08.2017)

3.2 ELS MÉS RESIDUALS: DE *XERRAR* FINS A *PARIR*

De manera més escassa i residual, podem trobar alguna estructura d'aquest estil amb el participi del verb *xerrar*, que en la següent oració apareix acompanyat de *tossit*.

- (16) Aquesta situació hauria de fer reflexionar més d'un sobre la conveniència o no d'anar als concerts; si més no, d'*anar ja xerrat i tossit* de casa, de la mateixa manera que ja hi van lliures d'altres necessitats (<www.lpc3.com>, 07.07.2012)

En castellà hi ha altres verbs que segueixen exactament el mateix patró, com ara *cantar*, *gritar* o *discutir*.

- (17) a. Lo único que podemos achacarles a nuestros entrañables vecinos es que a Iruña se *viene cantado* de casa (<<https://www.noticiasdenavarra.com>>, 15.07.2018)
b. Se *viene gritado* de casa (<www.meneame.net>, 09.02.2017)
c. Aquí se *viene discutido y gritado*, la seriedad no entra en mis planes (<<http://apesar-detodojoan.blogspot.no>>, 23.04.2007)
d. Señores, señores... discutan por MP... Aquí se *viene discutido* de casa. ¿Entonces hay quórum sobre ese 20% de desfase o no? (<www.burbuja.info>, 31.05.2013)

En castellà també tenim exemples amb els participis de *vomitari*, *estornudar*, *eructar* i *escupir*.

- (18) a. Ante la posibilidad de hacerlo en el barco es mejor *venir vomitado* de casa (<viajesal-pasado.com>, 28.09.2017)

- b. Y a la gente, por favor: de casa se *viene eructado, estornudado y tosido* (Google)
 c. Prácticamente el cien por cien de los toreros *viene escupido* de casa, lo que hemos de reconocer que es un detalle muy de agradecer (<julioarmas.es>)

I encara podem trobar algun exemple amb el participi del verb *parir*.

- (19) a. Requisitos para el Prado 2015: [...] Las ovejas deberán *venir paridas* con cordero al pie o con certificado de preñez (<<http://hampshiredown.com.uy/requisitos-para-el-prado-2015/>>)
 b. Lo ideal es establecer el período seco, donde el animal descansa para *venir parida* de nuevo en los meses de agosto y septiembre (<<http://hoy.com.do/agropecuarialecheria-y-sequia/>>, 09.07.2011)

De totes aquestes dades que hem compilat i presentat, en podem extreure diverses generalitzacions. A continuació les presentem de forma sintètica i les desenvoluparem amb més detall en les seccions posteriors.

3.3 PROPIETATS GENERALS DE LES ESTRUCTURES <V MOVIMENT + PARTICIPI ACTIU>

D'entrada, com havíem assenyalat en la introducció, la propietat més característica d'aquestes estructures és que el participi que hi apareix no és un participi actiu, ja que no pot aparèixer en cap dels contextos que descrivíem a § 2.1. Així, a diferència de participis actius com *begut* o *suat*, aquests no poden ser atributs d'una clàusula copulativa (20a), no poden aparèixer dins d'un sintagma nominal (21b), i tampoc es poden graduar (22c).

- (20) a. El Joan està {begut/suat}
 b. *El Joan està {plorat/tossit}
- (21) a. Un noi {begut/suat} ha interromput la classe
 b. *Un noi {plorat/tossit} ha interromput la classe²
- (22) a. El Joan està {molt / poc / bastant} begut/suat
 b. *El Joan està {molt / poc / bastant} plorat/tossit

2. Com bé nota un dels revisors, una certa lexicalització afavoreix la modificació. Per exemple, *un nen molt cagat* o *Ets un cagat!* són bones en català, perquè *cagat* s'interpreta com a sinònim de *poruc* o *covard* (amb *tossit* o *pixat* aquestes dues formacions són agramaticals).

Per tant, sembla que aquests participis només adquireixen una lectura activa en contextos determinats, com ara la construcció <V moviment + participi actiu>. A més d'aquesta particularitat, l'estructura presenta tres propietats més que la caracteritzen.

D'entrada, el participi fa la funció d'un adjectiu predicatiu, que, per definició, és «un predicat no verbal que afegeix una segona predicació (o predicació secundària) a la predicació primària expressada per un verb» (IEC 2016: § 22.4). A més, el participi és imprescindible, de manera que es tracta d'un predicatiu secundari obligatori: *Aquí es ve *(plorat) / s'hi arriba *(pixat), Per... cal sortir/venir *(tossit)* (vg. § 4.2). Pel que fa a la seva sintaxi interna, com veurem, un tret comú dels participis que hem descrit és que tots provenen de verbs inergatius d'emissió (vg. § 4.1).

En segon lloc, el participi té un valor aspectual d'anterioritat. Així, *venir plorat* equivaldria a «venir després d'haver plorat» o «venir havent plorat» (§ 4.2) Per tant, sembla que el participi forma una clàusula pròpia que situa l'acció descrita en un moment anterior a l'acció del verb principal.

En tercer lloc, pel que fa al verb principal, els verbs que trobem combinats amb el participi en aquesta estructura són fonamentalment tres: *venir, arribar* i *sortir* (§ 5, § 5.1). Per tant, el verb principal és sempre un verb de moviment amb direcció inherent. En aquest sentit, és interessant notar que no funciona com a verb auxiliar, ja que manté la seva denotació de moviment, com demostra el fet que aparegui sovint en combinació amb complements de lloc, tant d'origen com de destinació (noteu que el complement d'origen sol ser típicament *de casa*): {*A la feina / A la universitat*}, *s'ha de venir plorat de casa*.

Finalment, les dades descrites mostren que un ús molt habitual d'aquestes estructures és en combinació amb un operador de modalitat deòntica: *haver de, caldre, tener que, haber que, deber*, etc. En aquests casos, la clàusula del participi adquireix un valor condicional (vg. § 5.2).

3.4 NOTA SOBRE ELS VERBS DE CONSUMICIÓ

Les estructures que hem descrit aquí recorden molt a oracions com les de (23), que es construeixen amb verbs de consumició.

- (23) a. No vull res, gràcies; jo ja vinc *esmorzat* de casa³

3. Pineda i Berro (2020/en revisió) expliquen que alguns verbs de l'estil d'*esmorzar* o *dinar*, originàriament, eren verbs de canvi d'estat en algunes llengües romàniques, com ara el francès medieval o l'occità antic. N'aportem un exemple:

b. Ja tinc el nen *sopat* i adormit

Ara bé, els participis dels verbs de consumició sí que mostren el comportament canònic dels participis actius, ja que, com passava amb *begut*, poden aparèixer com a predicats en una oració copulativa —normalment amb el verb *estar*, perquè expressen un estat resultat— (24), i també poden funcionar com a modificadors nominals (25).

- (24) a. Ja *estan sopats* i han fet tots els tallers de cuina! (<http://mev-casalandreucastells.blogspot.com>, 16.07.2015)
 b. A les 7:30 *estic esmorzat* i començo a caminar (<https://detravessa.wordpress.com>, 23.07.2016)
- (25) a. Decenas de estudios que demuestran que un *niño desayunado* responde intelectualmente mejor que aquel que concurre a la escuela en ayunas (<<https://www.lanueva.com/nota/>>, 21/5/2014)
 b. Según Clara Mejía, voluntaria de la fundación, «un *niño desayunado y almorzado* no cuesta más de 2.500 pesos diarios». (<https://www.eltiempo.com>, 27.07.2005)

Fins i tot podem trobar alguns d'aquests participis acompanyats dels modificadors *ben* i *mal*.

- (26) a. Cada dia donem molta importància al fet que els nens i nenes de la classe vinguin *ben esmorzats* de casa (<agora.xtec.cat/ceip-santbernad>, 30.05.2018)
 b. La gent aquí va *mal sopada* al teatre (Josep Pla, 1995: *Els moments*, p. 223)

En canvi, aquestes estructures no són possibles amb un participi com *plorat*, com veïem a les dades de (20)-(22). És per això que trobem convenient tractar-los de manera diferent.

(3) 14th century; DMF, s.v. *désjeuner*, *dîner* (Pineda & Berro 2018/en revisió : 24)
Et encoires en i avoit biaucop
 and still PART LOC be.IPFV.3sg many
en la ville qui se desjunoient et
 in the city who REFL have.lunch.IPFV.3pl and
buvoient par les taverns.
 drink. IPFV.3pl in the bars
 'And still there were many in the city who had lunch and drank in the bars.'

Això podria explicar per què, actualment, encara podem formar el participi resultatiu d'aquests verbs i dir que *ja estem dinats* o *sopats*.

4. EL PARTICIPI: FORMACIÓ I ESTRUCTURA

4.1 FORMACIÓ DEL PARTICIPI

Els participis que apareixen en les dades que analitzem encaixen en el grup de participis que Armstrong (2017) anomena «resultatius» i que, segons l'autor, es poden parafrasejar de la següent manera: «the argument is in a state of having V-ed some x, where x = amount of implicit theme» (Armstrong 2017: 5). Per exemple, el participi *comido* descriu l'estat de l'argument que és el resultat d'haver menjat una determinada quantitat de menjar. Per tant, la formació dels participis resultatius implica la presència d'un objecte implícit en l'estructura verbal. La interpretació d'aquest objecte depèn del verb: «[l'objecte] receives an idiosyncratic interpretation that depends on the verb. In the case of *comer*, it is 'food' and in the case of *beber* it is 'liquid', most typically 'alcohol'» (Armstrong 2017: 5).⁴

Aquesta proposta podria semblar problemàtica en el cas de les nostres dades, ja que les oracions que hem revisat contenen un participi que prové d'un verb inergatiu i, en principi, els verbs inergatius no seleccionen cap argument intern que funcioni com a complement (IEC 2016: §21.2.1). En aquest cas, Armstrong (2017) proposa que els verbs inergatius que permeten la formació d'un participi actiu resultatius sí que tenen un objecte (vg. Hale & Keyser 1993 i 1998).

Alguns verbs inergatius, en determinats contextos, poden funcionar com a transitius i tenir un complement. És el cas d'estructures com *ballar un tango* o *cantar una nadala*. Aquest objecte sol ser un objecte cognat i, normalment, només és acceptable si aporta informació addicional a la codificada pel verb. Per exemple, *ballar un ball* seria una oració marcada perquè la informació que aporta l'objecte és redundant,

4. L'autor ja nota que aquesta característica és un tret que aquests verbs tenen en comú, però no una condició a partir de la qual es puguin fer prediccions. En altres paraules: no tots els verbs que puguin tenir un Tema implícit permeten la formació d'un participi actiu.

- (4) a. *Juan está cantado
b. *María está bailada

Armstrong (2017: 14) apel·la a alguna raó diacrònica que els parlants desconeixen per intentar explicar aquesta idiosincràsia:

There must be an additional condition imposed, perhaps related to idiosyncratic semantic features of groups of lexical items or certain diachronic aspects of lexical items that are not obviously accessible to modern speakers, in order to account for which resultative AAs [adjectival antipassives] are actually acceptable and which ones are not.

ja que *ballar* ja implica semànticament la realització d'alguna mena de ball; en canvi, *ballar un tango* és més natural perquè l'objecte aporta una informació que no està implícitament present en el verb: especifica el tipus concret de ball que està implicat. El que és important és que la possibilitat d'usar el verb transitivament demostra que, en la seva estructura interna, projecta una posició per a l'argument intern, és a dir, té una estructura interna transitiva. Noteu que els verbs que revisem aquí també es poden usar com a transitius i prendre un complement, especialment en contextos metafòrics.⁵

(27) Plorar *llàgrimes de sang* / pixar *aigua beneïda* / vomitar *bilis*

Això evidencia que, internament, també són transitius i seleccionen un objecte. Ara bé, aquest objecte només es materialitza si aporta informació addicional (típicament, per contribuir a una interpretació específica del verb, sovint figurada, com en el cas de *pixar aigua beneïda*). Si la informació no és rellevant, l'objecte no es materialitza i, aleshores, queda implícit. Armstrong (2017: 8) proposa que els verbs que permeten la creació d'un participi resultatiu tenen un objecte implícit existencial, que equival a «una quantitat d'X». Així, *suar* és «suar una determinada quantitat de suor» («some amount of sweat»). Com que un objecte existencial d'aquest estil no aporta cap informació addicional, no s'externalitza i queda, doncs, com un objecte implícit.

De manera semblant, podríem dir que *plorar* és «emetre una determinada quantitat de llàgrimes». També és fàcil intuir que *pixar*, *tossir* o, fins i tot, *esternudar* tenen també un objecte cognat implícit, ja que quan plorem, plorem llàgrimes; si tossim, tossim tos; i si eructem, eructem eructes. Per tant, aquests verbs sempre tenen un objecte implícit, que és una substància emesa. I és que, des d'un punt de vista descriptiu, aquests verbs encaixen en la classe verbal que Levin (1993: 238) etiqueta com a «verbs d'emissió», en què «the emitter can be viewed as a source». L'autora distingeix, en anglès, quatre tipus de verbs d'emissió:

- (i) verbs d'emissió de llum: *blink, blaze, flame, flash, gleam, scintillate, shine*, etc.
- (ii) verbs d'emissió de so: *cry, groan, moan, ring, roar, scream, sing, ululate*, etc.
- (iii) verbs d'emissió d'olor: *reek, smell, stink*, etc.
- (iv) verbs d'emissió de substància: *bleed, bubble, seep, shed, slop, spill, sweat*, etc.

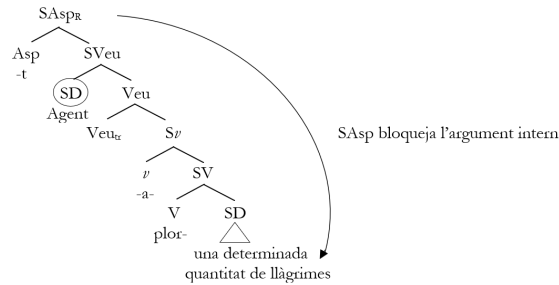
5. Aquest objecte cognat té, algunes vegades, un sentit més figurat, com en oracions de l'estil d'*El Tió caga regals*, *Els dracs escupen foc*, *La Maria va vomitar tota la seva ràbia sobre el Joan*, i altres vegades és un objecte més concret, com en els casos *Aquest torró l'ha cagat el Tió*, *La Maria ha vomitat tot l'esmorzar*.

També l'IEC (2016: § 21.3.1) distingeix verbs d'emissió o producció de líquids (*suar, vessar, brollar, sagnar*, etc.) i verbs d'emissió o producció de so i de llum (*ressonar, brillar*, etc.). Així, pel que fa al verb base dels participis que hem descrit en aquest estudi, uns serien verbs d'emissió de substància o de líquid (*plorar*: emetre llàgrimes, *pixar*: emetre orina, *escopir*: emetre saliva); uns altres serien d'emissió de so (*cridar*: emetre crits, *cantar*: emetre cants), i altres serien d'emissió en un sentit ampli (*tossir, esternudar, eructar, parir*, etc.). Els verbs d'emissió, doncs, sempre tenen un objecte, que és la substància emesa, però que no s'externalitza si no aporta informació rellevant. Per tant, els verbs que aquí analitzem són internament transitius, de manera que els seus participis es poden considerar resultatius i se'ls pot aplicar l'anàlisi sintàctica d'Armstrong (2017).

La proposta d'anàlisi formal d'Armstrong (2017) és que, en el procés de creació del participi adjectival a partir de la base verbal, es projecta un nucli aspectual (Asp), que aporta la morfologia participial. Aquest nucli selecciona un nucli Veu-transitiu ($Voice_{tr}$) i bloqueja la variable eventiva del verb així com l'argument intern (Armstrong 2017: 21): «Asp unselectively binds an event and argument variable». Seguint Embick (2004) i Bruening (2014), l'autor proposa que aquest nucli Asp pot ser de diferents tipus, és a dir, pot tenir diferents «flavors»: «different types of adjectives result from different ways of binding the event variable of the verb in the process of conversion from verb to adjective» (Armstrong 2017: 22). Així, cada tipus d'Asp conté un operador que bloqueja la variable eventiva i el Tema del verb d'una manera diferent, i és per això que hi ha diferents tipus de participis actius amb diferents interpretacions. Per exemple, com que els participis resultatius impliquen la presència d'un objecte implícit existencial, Armstrong proposa que els participis resultatius tenen un nucli Asp_R que bloqueja la variable eventiva i l'argument intern del verb amb un operador existencial: «creates a state by binding the event argument and implicit internal argument variable of a verb with an existential operator» (Armstrong 2017: 21). En canvi, els participis habituals perfectius tenen un nucli Asp_{H-P} que bloqueja la variable eventiva i el Tema amb un operador d'habitualitat.

Seguint Armstrong (2017), la nostra proposta és que els participis que analitzem en aquest estudi poden arribar a interpretar-se activament perquè deriven d'un verb inergatiu que és internament transitiu, és a dir, té un objecte (Tema) implícit. El nucli Asp_R que proposa Armstrong bloqueja aquest objecte implícit i força, així, l'externalització de l'agent. En el moment en què s'externalitza l'Agent del participi, i no el Pacient, el participi rep una lectura activa, de manera que el resultat de tot el procés és la formació d'un participi actiu.

(28) Estructura i formació del participi actiu (adaptat d'Armstrong 2017)

De baix a dalt, en aquesta estructura el SV introdueix l'arrel verbal (*plor-*) i l'argument intern, un argument existencial que, com proposàvem, podria ser *una determinada quantitat de llàgrimes*. A continuació, el Sv introdueix la variable eventiva del verb —també es considera la projecció funcional que acull la vocal temàtica del verb, en aquest cas *-a-*. El SVeu introdueix l'argument d'Agent o Causa. Finalment, el SAsp_R introdueix la morfologia participial (*-t*, en aquest cas) i bloqueja la variable eventiva i l'argument intern del verb, la qual cosa provoca que el SD de l'Agent sigui l'únic argument disponible per a l'externalització. Quan s'externalitza l'Agent, el participi s'interpreta activament.

Noteu que, a més, aquesta anàlisi ens permet explicar per què podem construir participis actius resultatius de verbs com *suar* o *plorar*, però no de verbs com *treballar* o *riure*, ja que la interpretació dels primers inclou la presència d'un objecte implícit, però la interpretació dels segons no (**treballar una determinada quantitat de feina*, **riure una determinada quantitat de rialles*).

4.2 CLÀUSULA ABSOLUTA I LECTURA CULMINATIVA

Com esmentàvem a la secció § 3.3, una característica important de les construccions <V moviment + participi actiu> és que el participi és un complement predicatiu que no es pot suprimir:

- (29) a. Aquí es ve **(plorat)*
 b. A la política s'hi arriba **(pixat)*
 c. Per escoltar Sokolov cal sortir/venir **(tossit)*

Per tant, es tracta d'un predicatiu obligatori. Segons l'IEC (2016: § 22.4.1), els predicatius obligatoris «expressen una predicació secundària exigida pel predicat verbal o predicat primari de l'oració». Així, per exemple, en oracions com les de (30), no podem prescindir dels sintagmes *barroc* i *de mestres* si volem conservar el significat que tenen *considerar* i *fer* en aquestes estructures.

- (30) a. Consideren aquest retaule *barroc* (IEC 2016: § 22.4.1.2b)
 b. Totes tres germanes fan *de mestres* (IEC 2016: § 22.4.1.1a)

Tradicionalment, s'ha defensat que un complement predicatiu projecta sintàcticament una oració reduïda (IEC 2016: § 22.4.1.). Així, la nostra proposta és que, en l'estructura del participi, per sobre del SAsp, es projecta un SPred (Bowers 1993), que codifica sintàcticament una oració reduïda, de la qual el participi n'és el predicat. En aquest sentit, és interessant notar, com assenyalàvem a § 3.3, que aquests participis no poden funcionar com a modificadors nominals ni com a predicats de copulatives, i apareixen únicament com a predicats secundaris obligatoris, la qual cosa reforça la proposta que el participi projecta una oració reduïda en lloc de projectar, senzillament, un sintagma adjectival. A més, els participis de les nostres dades són predicatius orientats al subjecte, ja que, en una oració com *A la feina has de venir plorat de casa*, interpretem que el subjecte del qual es predica *plorat* és el mateix del qual es predica *venir*. Per tant, el subjecte del SPred és correferent amb el subjecte del verb principal. Concretament, vist el valor aspectual que adquireix el participi en aquestes estructures, proposem que aquesta oració reduïda és una clàusula absoluta.

Les construccions absolutes (Gutiérrez Ordóñez 1986; Fernández Leborans 1995; Hernanz & Suñer 1999) són clàusules perifèriques que introdueixen una modificació de tipus adverbial lligada a una oració principal (Hernanz & Suñer 1999: § 39.1). Sintàcticament, formen oracions reduïdes, ja que estan integrades per un subjecte i un predicat no verbal, sovint un participi o un gerundi. En particular, les construccions absolutes de participi tenen sempre un sentit perfectiu, és a dir, «presenten la situació com a finalitzada i anterior a la situació expressada pel predicat de l'oració principal» (IEC 2016: § 32.2.1). Així, en una oració com la de (31), interpretem que la restauració de la teulada té lloc abans de l'acció del predicat principal.

- (31) *Restaurada la teulada*, vam decidir arrebossar la façana

Si ens ho mirem bé, a *venir plorat* interpretem que l'acció del participi *plorat* té lloc abans de l'acció del verb principal, de manera que es podria parafrasejar com

«venir després d'haver plorat» o «venir un cop s'hagi plorat».⁶ Per tant, proposem que l'oració reduïda en què es troba el participi és, justament, una clàusula absoluta. Noteu que, a diferència d'altres participis, els que aquí analitzem no poden tenir mai una interpretació d'acció simultània o d'acció en progrés. Per exemple, en una oració com *El Joan va venir tot disgustat* interpretem que el Joan va venir *estant* o *sentint-se* disgustat, de manera que l'acció de *disgustar* és simultània a l'acció de *venir*. En canvi, aquesta lectura no és possible en les nostres estructures. Com dèiem, *venir plorat* és venir un cop s'ha acabat de plorar i no es pot interpretar que l'acció de *plorar* és simultània a la de *venir*. L'acció descrita pels nostres participis és sempre anterior a la del verb principal.

De fet, en textos més antics també podem trobar clàusules absolutes amb la locució preposicional *després de* combinada directament amb el participi (32) i, en alguerès modern és possible, encara, trobar aquesta mateixa combinació sense la preposició *de* (33).

- (32) Perque dirlo *despres de sopat*, es causa que molts se adorman (Josep Antoni Arnautó, 1841: *Breu instrucció religiosa per los pagesos ó gent del camp*)
- (33) a. *Després menjat* hi és de desparellar la mesa (DCAS)
b. *Després menjat* me git a un ganapè (DCAS)

Ara bé, l'acció descrita pel participi no només és anterior a la del verb principal, sinó que, a més, s'interpreta com a acció acabada, culminada: aquesta acció ha conclòs abans que s'hagi dut a terme l'acció descrita pel verb principal. El fet que el participi d'aquestes clàusules codifiqui la culminació o el resultat de l'esdeveniment expressat pel verb podria explicar per què es formen amb verbs d'emissió: aquests verbs, a més d'incloure un objecte directe, permeten lexicalitzar el punt de culminació de l'emissió i, per tant, un resultat. Això enllaça amb l'observació que aquestes estructures formen construccions resultatives, en el sentit d'Armstrong (2017). És a dir, si *plorar* és, en termes d'Armstrong, «emetre una determinada quantitat de llàgrimes», entenem que la culminació de l'esdeveniment és el moment en què s'han acabat d'emetre totes

6. Hernanz i Suñer (1999: §39.3.1) ja havien notat que algunes construccions absolutes, com les que es formen amb participis derivats de verbs inacusatius, tenen una lectura activa: «dadas las características del verbo [inacusativo], que dispone de un único argumento, la construcción tiene una lectura activa». El mateix passa amb les clàusules absolutes que revisem, però, en lloc de tenir un verb inacusatiu, tenim un verb amb un objecte implícit bloquejat.

(5) a. Muerto el perro... («una vez el perro {está/ha} muerto...»)
b. Finalizada la sesión... («una vez ha finalizado la sesión...»)

les llàgrimes. És per això que podem crear el participi *plorat* per expressar el resultat d'aquesta culminació: *plorat* té la denotació lèxica i conceptual d'«haver emès una determinada quantitat de llàgrimes». Noteu que si intentem fer un participi actiu amb un verb inergatiu que no codifica cap mena de culminació ni de resultat, aquesta estructura és impossible:

- (34) a. A la feina es ve *{plorat/pixat}* de casa
b. *A la feina es ve *{caminat/patinat}* de casa

Seguint Dini (1994), Marín (2002) distingeix dos tipus de clàusules absolutes: les aspectuals, amb un SN subjecte, generalment no correferent amb cap SN de l'oració principal (35a); i les predicatives, amb un SN buit, generalment correferent amb un SN de l'oració principal (35b). Com ja hem vist, el subjecte de les clàusules que analitzem aquí és correferent amb el del verb principal, de manera que són absolutes predicatives.

- (35) a. La novela, (una vez) publicada la primera edición, fue un éxito
b. La novela, (una vez) publicada, fue un éxito

Donat el caràcter correferencial del subjecte principal i el del SPred, com que el subjecte del SPred és agentiu, és necessari que el principal també ho sigui. D'entrada, això sembla problemàtic, ja que el verb principal és un verb de moviment amb direcció inherent i aquests verbs es consideren inacusatius.

5. EL VERB PRINCIPAL I EL SUBJECTE AGENTIU

Si revisem els contextos d'aparició dels participis que hem descrit, notarem que, a més de *venir*, es poden combinar amb altres verbs de moviment. Per exemple, un altre verb que trobem en aquestes estructures és *arribar*.

- (36) a. Al poder s'hi ha d'*arribar* plorat (<www.elperiodico.cat>, 18.03.2015)
b. A la vida adulta i política s'hi *arriba plorat* de casa. No torni a manipular els sentiments dels catalans» (<www.ara.cat>, 27.10.2017)
c. A un interrogatori s'hi *arriba pixat i cagat* que sinó després sempre ho deixeu tot fet un fàstic (<www.racocatala.cat/forums>, 28.06.2017)
d. Al trabajo hay que *llegar llorado* de casa (<ElPais.com>, 12.12.2017)

També trobem molts exemples amb el verb *sortir* com a ver principal.

- (37) a. Per escoltar el pianista Grigori Sokolov (Sant Petersburg, 1950) cal *sortir tossit* de casa (<lavanguardia.com>, 16.06.2017)
 b. Per tant, quan estàs en una organització de gent que ha patit tant, cal *sortir plorat* de casa. (<ElPais.com>, 10.01.2017)
 c. «S'ha de *sortir pixat* de casa» (<absurdiari.com>, 22.09.2005)
 d. No sabes cómo te agradezco que *salgas vomitada* de casa antes de pasear por mi barrio (<www.especiesdedespieces.blogspot.com>, 20.II.2009)

El tret que aquests verbs tenen en comú és que són verbs de moviment. Ara bé, hi ha dos tipus de verbs de moviment: els de direcció inherent i els de manera de moure's (Tesnière 1959; Talmy 1975; Lamiroy 1991, *apud* Morimoto 2001: 44). «Los VVDD (els de direcció inherent) expresan un desplazamiento con una determinada orientación o dirección, mientras que los VMMS (els de manera de moure's) [...] se limitan a señalar la existencia de un desplazamiento, sin concretar, a nivel léxico, qué tipo de trayectoria está implicada en [él]» (Morimoto 2001: 46). Dit en altres paraules, en els de direcció inherent, l'arrel verbal codifica la direcció del moviment, però no la manera, mentre en els de manera de moure's, l'arrel no codifica la direcció, però sí la manera. Així, *anar*, *arribar*, *sortir*, *venir* o *baixar*, entre d'altres, serien verbs de direcció inherent, mentre *volar*, *nadar*, *córrer* o *rodar* serien verbs de manera de moure's. Els verbs que apareixen en les estructures que aquí analitzem són verbs de moviment amb direcció inherent.

5.1 LA SINTAXI DELS VERBS DE MOVIMENT AMB DIRECCIÓ INHERENT

Tradicionalment, els verbs de moviment de direcció inherent, com ara *venir*, *sortir* i *arribar*, s'han considerat inacusatius. Això no obstant, alguns autors han proposat que no tots els verbs de moviment tenen la mateixa estructura. Per exemple, com apunta Rigau (2013: 126), Gràcia (1989) posa en dubte l'anàlisi proposada per als verbs de moviment local del català i nota que no és tan evident que es tracti sempre de verbs inacusatius.

Gràcia (1989, § 4.2) aplica als verbs de moviment les proves d'agentivitat de Lakoff (1966), entre altres, i fa veure que es poden comportar com a verbs agentius amb més facilitat que els inacusatius de la classe de *néixer* i sense que calgui forçar-ne la interpretació. Són verbs que poden aparèixer en oracions imperatives (*Arribeu-hi puntualment*) i en subordinades seleccionades per verbs de la classe de *manar* i *obligar* (*Em van obligar a sortir*). A més, poden legitimar la presència d'adverbis de manera que expressen voluntat (*Van venir expressament*) i de complements finals (*Tornaré per ajudar-te*).

De fet, Rigau (1997 i 2013) nota que els verbs de moviment local es poden comportar com a inacusatius unes vegades i com a inergatius unes altres. Així, trobem que un verb com *arribar* té un «un correlat transitiu format pel verb lleuger *fer* i un nom amb la mateixa arrel que el verb sintètic» (Rigau 2013: 126), exactament igual que els verbs intransitius purs. Per tant, així com *badallar* equival a *fer badalls*, o *cridar* equival a *fer crits*, trobem, en català, que *arribar* també equival a *fer arribada* i *eixir* a *fer eixida*. També l'IEC (2016: § 21.4.2) recull aquesta doble possibilitat sintàctica:

Segons la construcció en què apareixen, aquests verbs poden presentar el comportament d'un verb intransitiu o d'un verb inacusatiu. Com a verbs intransitius són verbs d'acció que seleccionen un agent com a argument extern. Per aquesta raó admeten un adjunt final que expressi l'objectiu amb què l'agent es desplaça, accepten adverbis que expressen voluntat (*expressament*, *voluntàriament*) i poden aparèixer en mode imperatiu o en una subordinada seleccionada per verbs com *manar* o *obligar*: *Hem vingut per saber com esteu*; *Ella va pujar al terrat expressament*; *Entreu a classe*; *Ens ha manat que sortíssim de la sala*.

Per tant, podríem tenir una oració com la de (38), la qual cosa acostia aquests verbs de moviment als verbs inergatius purs.

- (38) El comboi va fer arribada a Tortosa a les sis de la matinada (Rigau 2013: 126)

D'altra banda, però, aquests verbs també mostren propietats típiques dels verbs inacusatius, com ara la possibilitat de substituir el seu subjecte pel pronom *en*.

- (39) Han vingut llobatons / N'han vingut

Tenint en compte aquest comportament dual, Rigau (1997) proposa que no hi ha una única estructura argumental per als verbs de moviment, com ara *arribar* o *venir*. La seva hipòtesi és que un verb com *arribar* és inergatiu en una estructura com la de (40a), però inacusatiu en una estructura com la de (40b).

- (40) a. La Maria *arriba*
b. *Arriben* pluges

A (40a) el verb és agentiu i denota un esdeveniment dinàmic. En canvi, a (40b) el verb ha perdut el caràcter agentiu. Rigau atribueix aquesta pèrdua d'agentivitat al fet que aquí el verb té una estructura interna que conté una preposició abstracta. Concretament, l'autora proposa que «what we call an unaccusative verb of motion is an unergative verb to which an abstract preposition of central coincidence has been incorporated» (Rigau 1997: 416).

Per tant, en una oració com (40b), el verb perd el seu caràcter agentiu a causa de la incorporació de la preposició estativa. Així mateix, Rigau (1997 i 2013) acostava aquestes estructures a les construccions impersonals a partir de la presència del clíctic *hi*, que, d'acord amb la seva anàlisi, és el vertader subjecte del verb: «Its subject is an overt or a silent clitic *hi*, therefore the sentence is impersonal.» (Rigau 1997: 416). Això també explica per què, en aquest cas, el verb no té un subjecte agentiu: «Pel que fa al clíctic, esdevé l'expressió del caràcter impersonal de l'oració, la qual no pot legitimar un argument extern o subjecte agent, perquè el verb està afectat per la preposició» (Rigau 2013: 129).⁷ D'altra banda, que el verb tingui una preposició incorporada explica que pugui assignar cas partitiu a l'argument, ja que, segons l'autora, l'assignació del cas partitiu la du a terme la preposició, i no el verb. Per tant, si no es produeix la incorporació de la preposició, el verb no pot assignar cas partitiu.⁸

Si revisem bé les dades que hem presentat, notarem que les estructures que analitzem s'assemblen més a l'oració de (40a) que no pas a la de (40b). D'entrada, perquè es tracta d'una construcció que també és agentiva i denota un esdeveniment dinàmic. D'altra banda, mentre que el subjecte d'un verb inacusatiu pot ser un sintagma nominal escarrit quan apareix darrere del verb (que és la seva posició més habitual), el subjecte d'aquestes construccions sembla rebutjar aquest context (41b).⁹ A més, a diferència dels subjectes dels inacusatius, el subjecte d'aquestes estructures tampoc es pot substituir pel pronom *en* (42b):

- (41) a. Surten *trens* cada hora
b. *Surten *alumnes* plorats de classe

- (42) a. De *trens*, {*en* surten cada hora}
b. D'*alumnes*, {**en* surten plorats de classe}

7. L'autora també aclareix que el clíctic pot quedar sobreentès quan el lloc (la Meta) és el lloc dític, és a dir, el de l'emissor i/o el del receptor.

8. Així, per exemple, un verb transitiu no assigna cas partitiu, sinó acusatiu. En aquest sentit, Rigau (1997: 416) proposa que el cas partitiu amb un verb transitiu és, en realitat, un genitiu: «the genitive case that an overt or non-overt quantifier assigns to the noun». Així, de la mateixa manera que *molts* assigna genitiu a *llibres* en una oració com *La Maria compra molts llibres*, en una oració com *La Maria compra llibres*, l'autora postula la presència d'un quantificador buit que assigna cas genitiu inherent a l'objecte, *llibres*. En el cas de *La Maria en compra*, el quantificador assigna genitiu al clíctic *en*.

9. Noteu que, si afegim el quantificador *molts* al subjecte, aleshores l'oració millora: *Han vingut molts alumnes plorats de casa*. Ara bé, això és perquè, en aquest cas, *molts estudiants* té una lectura específica (IEC 2016: §16.2.2, §17.1.1e).

Noteu que, a més, si mirem de construir estructures de l'estil de *venir plorat* amb un verb principal que projecti una estructura clarament inacusativa, el resultat no és gens natural:

- (43) a. ??Aquí *es neix plorat*
b. ??El pare *va morir ben tossit*

Això indica que, en la construcció <V moviment + participi actiu>, el verb principal projecta una estructura inergativa, de manera que el subjecte és un subjecte agentiu, i pot ser correferent amb el subjecte de l'oració reduïda. Que el subjecte sigui agentiu es relaciona amb l'ús habitual d'aquestes construccions en contextos d'obligació: en pràcticament tots els exemples que hem descrit, hi podem trobar la presència d'un operador de modalitat deòntica.

5.2 ELS MARCADORS DE MODALITAT DEÒNTICA

L'ús bàsic de les estructures <V moviment + participi actiu> és un ús purament descriptiu, és a dir, es descriu una situació en què una acció (la del participi) es dona abans que una altra (la del verb de moviment). Així, l'oració *Jo ja vinc plorat de casa*, senzillament descriu una situació en què el subjecte ha plorat (a casa) abans de venir. Ara bé, de manera molt habitual, aquesta estructura s'utilitza en combinació amb un marcador de modalitat deòntica per expressar una condició.

Si revisem les dades que hem descrit a § 3, notarem que la perífrasi <*haver de* + infinitiu> apareix gairebé a tots els exemples.

- (44) a. Al poder *s'hi ha d'arribar plorat*
b. «*S'ha de sortir pixat de casa*»
c. «*De casa s'ha de venir pixat i cagat*». Sàvia sentència, però no sempre fàcil de complir

Aquesta perífrasi pot tenir diversos valors en català. Per exemple, pot tenir una lectura epistèmica o un valor de futur (IEC 2016: § 24.8.4.1), però el seu ús més freqüent és com a perífrasi d'obligació. Es tracta, doncs, d'una perífrasi que expressa modalitat deòntica. La modalitat és una categoria gramatical que es relaciona amb la subjectivitat del llenguatge i, concretament, amb «el posicionament de l'emissor respecte a l'enunciat i respecte al seu interlocutor» (Guzmán 2016: 138). Hi ha diferents tipus de modalitat, segons la noció que s'expressa: la modalitat deòntica expressa necessitat o obligació, l'epistèmica expressa possibilitat, l'evidencial es relaciona amb

la provenença del missatge, etc. Concretament, la modalitat deòntica «concerns what is possible, necessary, permissible, or obligatory, given a body of law or a set of moral principles or the like» (von Fintel 2006: 1). Per tant, sembla clar que la perífrasi <*haver de* + infinitiu> encaixa en aquesta definició. Noteu que, a més, en les dades, també trobem exemples amb l'equivalent castellà <*tener que* + infinitiu>.

- (45) a. Esperanza Aguirre, en diciembre de 2015: Todo el que se dedica a la política *tiene que* venir llorado de casa (<www.lasexta.com>, 28.10.2017)
 b. Una cuestión muy importante: ¿la gente *tiene que* venir tosida y merendada? (<www.elperiodicodearagon.com>, 13.01.2012)
 c. Un discapacitado en silla de ruedas *tiene que* venir meado de casa (comentari a <www.tripadvisor.es>)

En les estructures que hem descrit, també trobem molts exemples del català amb el verb *caldre* i exemples del castellà amb el verb *deber*, que també expressen modalitat deòntica.

- (46) a. Per escoltar el pianista Grigori Sokolov (Sant Petersburg, 1950) *cal* sortir tossit de casa
 b. L'Alberto li va deixar anar la famosa frase «al teatre *cal* venir pixat i tossit»
 c. Las ovejas *deberán* venir paridas con cordero al pie o con certificado de preñez

Finalment, trobem el pronom *es/se*, com a agent indefinit amb valor genèric en construccions que també expressen obligació.

- (47) a. Potser m'equivoco, però preferiu un espectador que tussi a un que obri un caramel?
 O *es ve* tossit de casa?
 b. «Al teatro *se viene* tosido» exigía el legendario Alberto Closas
 c. Y a la gente, por favor: de casa *se viene* eructado, estornudado y tosido

És interessant notar que, en les oracions de (47), el valor modal no ve donat pel pronom, sinó pel temps verbal. El present pren aquí un sentit deòntic¹⁰ i el pronom fa extensiva l'obligació a un subjecte genèric o col·lectiu, una persona indeterminada que equival a un «tothom». Per tant, és la combinació del present amb el pronom *es/se* la que dona aquesta lectura deòntica, aquesta obligació que ha de complir tothom. Noteu que aquestes oracions amb el subjecte genèric tenen, de fet, dues lectures pos-

10. En castellà, les gramàtiques descriuen aquest present amb el terme «presente de mandato». Així, com assenyala la RAE-ASALE (2011: § 23.3.2c), «el presente de mandato o presente deóntico aparece en declaraciones que se interpretan como órdenes o peticiones (*Tú te callas; Vos salís; Usted se va*)».

sibles, que corresponen als dos usos de les estructures <V moviment + participi actiu>: una lectura purament descriptiva i una lectura deòntica. Així, podem interpretar una oració com (48) com una descripció d'una situació, «com ja veus, aquí *tothom ve pixat* de casa» (tothom pixa abans de venir), o bé com l'anunci d'una obligació, «com ja veus, aquí *tothom ha de venir pixat* de casa» (tothom ha d'haver pixat abans de venir).

(48) Com ja veus, aquí *es ve pixat de casa*

Podem distingir, doncs, diferents elements que solen aparèixer en aquestes estructures i que expressen obligatorietat: les perífrasis <*haver de* + infinitiu> en català i <*tener que* + infinitiu> en castellà, el verb modal *caldre* en català i *deber* en castellà, o el present d'obligació amb el pronom *es/se*. En combinació amb aquests elements, la construcció adquireix un valor condicional, ja que el que es diu és que el subjecte ha de fer l'acció descrita pel participi (*plorar, tossit, pixar*) com a condició per a poder dur a terme l'acció del verb principal (*venir, sortir, arribar*). Per exemple, en una oració com *Al teatre has de venir tossit de casa*, el que interpretem és «si has tossit (a casa), pots venir al teatre».

En aquest sentit, quan apareix l'operador de modalitat, dels dos verbs que tenim en aquestes estructures, el principal i el participi, l'operador deòntic afecta únicament el segon. Així, a l'oració *Al teatre has de venir tossit de casa*, la part que és obligatòria no és *venir al teatre*, sinó *tossit de casa*, és a dir, és obligatori *haver tossit* abans de venir al teatre. Per tant, sembla que l'operador deòntic es relaciona directament amb el SPred, de manera que fa explícita l'obligatorietat o la necessitat de dur a terme l'acció descrita en aquesta clàusula.

6. APUNTS PER A UNA PROPOSTA D'ANÀLISI

Pel que fa a l'anàlisi formal d'aquestes estructures, en la introducció assenyalàvem que la nostra hipòtesi de partida és que (i) el verb principal és un verb agentiu que selecciona un complement predicatiu obligatori, i (ii) el participi prové d'un verb inergatiu amb un objecte implícit. Sembla que la revisió i l'examen de les dades confirmen que aquesta hipòtesi és certa, i, ara que hem descrit les dades amb detall i hem analitzat les propietats dels elements que hi apareixen, podem afinar una mica més el llistat de propietats sintàctiques que caracteritzen les estructures <V moviment + participi actiu>.

(i) El verb principal selecciona una predicació secundària obligatòria, és a dir, una oració reduïda que, en la sintaxi, es projecta com un SPred. El predicat del SPred és el participi i el subjecte és correferent amb el subjecte del verb principal.

(ii) El participi del SPred prové d'un verb inergatiu amb un objecte implícit, la qual cosa prediu, en l'anàlisi d'Armstrong (2017), que pot rebre una lectura activa resultativa: l'operador existencial del SASp_R del participi bloqueja la variable eventiva i l'argument intern del verb, la qual cosa força l'externalització de l'Agent i desencadena la lectura activa de la clàusula reduïda.

(iii) Donat el caràcter correferencial del subjecte principal i el del SPred, com que el subjecte del SPred és agentiu, és necessari que el principal també ho sigui. Per això, aquestes construccions funcionen quan el verb principal projecta una estructura inergativa, però no si projecta una estructura inacusativa (*venir tossit* / **morir tossit*).

(iv) L'oració reduïda (SPred) és una clàusula absoluta, la qual cosa explica que l'acció que denota s'interpreti com a finalitzada i anterior a la del verb principal. A més, com que el participi de l'oració reduïda lexicalitza l'estat resultant de l'esdeveniment que es descriu, els verbs d'emissió són bons candidats per aparèixer en aquestes estructures, ja que permeten expressar el moment en què finalitza l'emissió de la substància i lexicalitzar l'estat resultant. Així, el participi pot adquirir la lectura «finalitzada i anterior» pròpia de les clàusules absolutes, la qual cosa no seria possible amb un verb que no codifica una culminació final (*venir plorat* / **venir treballat*).

A partir d'aquest llistat, podem predir la gramaticalitat d'altres estructures que compleixen les mateixes característiques, com les de (49).¹¹

- (49) a. D'acord. Et cuidarem els nens, però *ens els portes/deixes plorats, pixats i cagats*
 b. No pateixis, ja *et porto el nen vomitat de casa*

En aquests casos, també tenim un verb principal agentiu que selecciona una predicació secundària obligatòria. Ara bé, en lloc de tenir un verb de moviment, tenim un verb transitiu, de manera que el subjecte del SPred és correferent amb l'objecte del verb principal, i no amb el subjecte.

Amb tot, l'aproximació a l'estructura sintàctica que proposem per a les estructures <V moviment + participi actiu> és la següent:

- (50) [ST [SD es_i] [T [T ve_j] [SV [SD es_i] [V [V venir]_i] [SPred [PRO_i] [Pred [Pred] [SAsp plorat]]]]]]]]

11. Voldria donar les gràcies a un dels revisors per fer-me notar la possibilitat de tenir exemples com aquests.

7. CONCLUSIONS

En aquest estudi hem analitzat les estructures formades a partir d'un participi que, sense ser actiu, adquireix una lectura activa en contextos de predicació secundària obligatòria, com ara quan es combina amb un verb de moviment. Hem compilat les dades que segueixen la configuració <V moviment + participi actiu>, n'hem descrit les propietats generals i hem suggerit alguns apunts per a la proposta d'anàlisi formal.

Així mateix, hi ha encara diverses qüestions per resoldre relacionades amb l'estudi de les construccions actives. Per exemple, quin és el tret que determina que uns verbs puguin donar lloc a la formació d'un participi actiu, i uns altres verbs no, o com és que un participi que pot arribar a tenir una lectura activa no es comporta, en canvi, com un participi actiu en els contextos més canònics. Tampoc és clar, encara, per què són precisament els verbs de moviment els que legitimen la lectura activa de participis com *plorat* o *tossit*. Per tant, és interessant i necessari seguir fent preguntes sobre la nostra llengua i seguir fent recerca per intentar respondre-les.

ISABEL CRESPI

Universitat Autònoma de Barcelona

isabel.crespi@uab.cat

ORCID 0000-0001-6625-3666

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ARMSTRONG, G. (2017) «Spanish *participios activos* are adjectival antipassives», *The Linguistic Review*, 34(1), p. 1-37. [<https://doi.org/10.1515/tlr-2016-0007>]
- BELLO, A. (1847) *Gramática de la lengua castellana destinada al uso de los americanos*, *Santiago de Chile*. Crítica de R. Trujillo (amb les notes R. J. Cuervo), Madrid, Arco/Libros, 2. [Ed. de 1988]
- BORGONOVO, C. (1999) «Participios activos», *Nueva Revista de Filología Hispánica*, 47 (2), p. 281-303.
- BOSCH, J. (2018) «Un tast de català d'Elna (10). Els participis», *InfoMigjorn*, 1.363, p. 2-8.
- BOWERS, J. (1993) «The syntax of predication», *Linguistic Inquiry*, 24, p. 591-656.
- BRESNAN, J. (1982) «The Passive in Lexical Theory», dins J. Bresnan (ed.), *The Mental Representation of Grammatical Relations*, Cambridge, Mass, MIT Press, p. 3-86.
- BRUENING, B. (2014) «Word Formation is Syntactic: Adjectival Passives in English», *Natural Language and Linguistic Theory*, 32, p. 363-422.

- CARLSON, G. (1977) «Reference to kinds in English», tesi doctoral, University of Massachusetts, Amherst.
- DEMONTE, V. (2011) «Los eventos de movimiento en español: construcción léxico-sintáctica y microparámetros preposicionales», dins J. Cuartero Otal, L. Fernández i C. Sinner (ed.), *Estudios sobre perífrasis y aspecto*, München, Peniop, p. 16-42.
- DI TULLIO, A. (2008) «Participios y adjetivos», dins J. Pena Seijas i M. J. Rodríguez Espiñeira (ed.), *Categorización lingüística y límites intercategoriales*, Universidad de Santiago de Compostela, p. 99-125.
- DINI, L. (1994) «Aspectual Constraints on Italian Absolute Phrases», *Quaderni del Laboratorio di Linguistica*, 8, p. 52-87.
- EMBICK, D. (2004) «On the Structure of Resultative Participles in English», *Linguistic Inquiry*, 35/3, p. 355-92.
- FELÍU, E. (2008) «La codificación de los participios adjetivos activos», dins J. Pena Seijas i M. J. Rodríguez Espiñeira (ed.), *Categorización lingüística y límites intercategoriales*, Universidad de Santiago de Compostela, p. 165-180.
- FERNÁNDEZ LEBORANS, M. J. (1995) «Sobre construcciones absolutas», *Revista Española de Lingüística*, 25 (2), p. 365-396.
- FINTEL (VON), K. (2006) «Modality and Language», dins D. M. Borchert (ed.), *Encyclopedia of Philosophy-Second Edition*, Detroit, MacMillan Reference USA.
- GRÀCIA, L. (1989) *Els verbs ergatius en català*, Ciutadella, IME.
- GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, S. (1986) *Variaciones sobre la atribución* (vol. 5), Universidad de León, Centro de Estudios Metodológicos e Interdisciplinarios.
- GUZMÁN, J. R. (2016) «La traducció de la modalitat deòntica i epistèmica del verb modal *sollen* en el corpus COVALT», Albert-Ludwigs-Universität, Romanisches Seminar.
- HALE, K. & S. J. KEYSER (1993) «On argument structure and lexical expression of syntactic relations», dins K. Hale i S. J. Keyser (ed.), *The View from Building 20*, Cambridge, MA, MIT Press, p. 53-109.
- (1998) «The basic elements of Argument Structure», dins H. Harley (ed.), *MIT Working Papers in Linguistics*, 32, *Papers from the UPenn/MIT Roundtable on Argument Structure and Aspect*, Cambridge, MA, MIT Press, p. 73-118.
- HERNANZ, M. L. & A. SUÑER (1999) «La predicación: la predicación no copulativa. Las construcciones absolutas», dins I. Bosque i V. Demonte, *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid, Espasa Calpe.
- IEC = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016) *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- KRATZER, A. (1995) «Individual-level predicates», *The generic book*, 125.

- LEVIN, B. (1993) *English verb classes and alternations: A preliminary investigation*, Chicago, University of Chicago press.
- MARÍN, R. (2002) «De nuevo sobre construcciones absolutas», *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*, 10.
- MORIMOTO, Y. (2001) *Los verbos de movimiento*, Madrid, Visor Libros.
- PENA, J. (2005) «Nombres deverbales con lectura deadjetival», dins L. Santos Ríó *et alii* (ed.), *Palabras, norma, discurso. En memoria de Fernando Lázaro Carreter*, Salamanca, Ediciones de la Universidad, p. 881-896.
- PÉREZ SALDANYA, M. & G. RIGAU (2018) «De l'experiència viscuda a l'anàlisi gramatical», dins S. Bonet, N. Nogué i E. Salvat (ed.), *Joan Sola, una memòria viva*, Barcelona, Edicions Universitat de Barcelona, p. 97-100.
- PINEDA, A. & A. BERRO (2020/en revisió) «Hybrid intransitives in Basque», *Glossa: a journal of general linguistics*.
- RAE/ASALE = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA DE LA LENGUA / ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2009) *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid, Espasa.
- RIGAU, G. (1997) «Locative sentences and related constructions in Catalan: ésser/haver alternation», *Anuario del Seminario de Filología Vasca «Julio de Urquijo»*, 40, p. 395-421. [<http://www.ehu.es/ojs/index.php/asju>]
- (2013) «La preposició silent d'alguns verbs de moviment local», *Els Marges: Revista de Llengua i Literatura*, 100, p. 125-132.
- VENDLER, Z. (1967) *Linguistics in Philosophy. Verbs and Times*, New York, Cornell University Press.
- WASOW, T. (1977) «Transformations and the lexicon», dins P. Culicover, T. Wasow i J. Bresnan, *Formal Syntax*, New York, Academic Press, p. 327-360.
- ZUBIZARRETA, M. L. & E. OH (2007) *On the syntactic composition of manner and motion*, Linguistic Inquirt Monographs, vol. 48, Mit Press.